

Mladi raziskovalci Slovenije 2024

58. srečanje

VIOLINA – IZ DELAVNICE NA ODER

Raziskovalna naloga

Raziskovalno področje: DRUGA PODROČJA

Sekundarno področje: UMETNOST

Avtorica: Iza Okretič

Mentorica: Manja Flisar Šauperl

Osnovna šola: OŠ Angela Besednjaka Maribor

Maribor, april 2024

Kazalo vsebine

ZAHVALA	1
POVZETEK	2
1. UVOD	3
1.1. CILJI RAZISKOVALNE NALOGE	3
1.2. HIPOTEZE RAZISKAVE	3
1.3. PREDVIDENA NOVA SPOZNAJNA	4
1.4. REZULTATI DOSEDANJIH RAZISKAV	4
2. METODOLOGIJA DELA	5
3. VIOLINA	7
3.1. ZGRADBA VIOLINE	7
3.2. KRATKA ZGODOVINA VIOLINE	8
3.3. SLOVENSKI GOSLARSKI MOJSTRI NEKOČ IN DANES	9
4. INTERVJU Z GOSLARSKIM MOJSTROM PAVLOM SKAZO	9
5. ANKETIRANJE PROFESIONALNIH VIOLINISTOV	13
5.1. ANALIZA ANKETE	13
5.2. IZSLEDKI ANKETE PROFESIONALNIH VIOLINISTOV	22
6. ZAKLJUČEK	23
DRUŽBENA ODGOVORNOST, TRAJNOST, NAPREDEK	24
SEZNAMOV VIROV IN LITERATURE	25
SPLETNI VIRI	25
VIRI SLIKOVNEGA MATERIALA	25
PRILOGE	26
ANKETNI VPRAŠALNIK	26
TABELA ANKETNIH ODGOVOROV	30
TRANSKRIPCija INTERVJUJA Z GOSLARSKIM MOJSTROM PAVLOM SKAZO	31

ZAHVALA

Zahvaljujem se mentorici za njen čas in trud, ustvarjalnost ter vso srčnost, s katero me je motivirala ob izdelovanju naloge.

Zahvaljujem se g. Pavlu Skazi za prijazen sprejem in vse informacije.

Zahvaljujem se g. Blažu Zupanu, inšpektorju Simfoničnega orkestra Slovenske Filharmonije, ge. Tini Rupnik Pejić, organizatoriki orkestrske dejavnosti na RTV Slovenija, g. Martinu Žužku Kresu, inšpektorju Orkestra SNG Opere in baleta Ljubljana ter g. Valeriju Pravdiču, inšpektorju Orkestra SNG Maribor. Brez njih ankete ne bi bilo možno opraviti. Ob koncu lepa hvala vsem violinistkam in violinistom vseh štirih orkestralnih zasedb za izpolnjevanje anketnih vprašalnikov.

POVZETEK

Namen raziskovalne naloge je bil raziskati, na podlagi česa se profesionalni glasbeniki odločajo za nakup inštrumenta. Pri raziskovanju le-tega sem se poslužila metode anketiranja. Anketo sem razdelila vsem violinistom štirih slovenskih profesionalnih orkestrskih zasedb, in sicer Simfoničnemu orkestru Slovenske Filharmonije, Simfoničnemu orkestru RTV SLO, Orkestru SNG Opere in baleta Ljubljana ter Orkestru SNG Maribor.

Hkrati sem želela podrobneje izvedeti, kako violine nastajajo. Na intervju sem se namenila k vrhunskemu slovenskemu goslarju Pavlu Skazi, ki me je seznanil s postopkom nastajanja ročno izdelane violine za profesionalno rabo. V mojstrovi delavnici sem lahko opazovala različne procese izdelave.

V pričujoči raziskovalni nalogi sem posredovala strnjene podatke o violini in njenem razvoju skozi zgodovino, pa tudi kratek zapis o goslarskih mojstrih v Sloveniji v preteklosti in danes.

1. UVOD

1.1. Cilji raziskovalne naloge

Temeljni cilj raziskovalne naloge z naslovom *Violina – iz delavnice na oder* je raziskati in predstaviti področje, ki se mu v slovenskem prostoru do danes ni posvečalo veliko pozornosti. Raziskava bo osvetlila, koliko violin posedujejo profesionalni violinisti in kako se lotevajo nakupa inštrumenta, kam se odpravljajo po nakup violine, kako pomemben dejavnik pri nakupu je cena, ali uporabljajo različne inštrumente za različne zvrsti glasbe, kako pomembna je zvočna identiteta violine in ali se odločajo za naročilo inštrumenta po meri. Cilj je bil tudi ugotoviti, ali se profesionalni violinisti morebiti spogledujejo z nakupom violine zgodovinske vrednosti, kako pomemben je videz violine, koliko časa pred nakupom inštrument preizkušajo in kako pomembno je zanje redno vzdrževanje violine pri goslarskih mojstrih.

Omenjeni cilji raziskovalne naloge so me spodbudili, da sem navezala stik z znanim slovenskim goslarskim mojstrom Pavlom Skazo. Z opravljenim intervjujem in prisotnostjo pri postopkih izdelave violin bom lahko spoznanja iz ankete povezala s širokim tehničnim znanjem in izkušnjami goslarskega mojstra.

1.2. Hipoteze raziskave

Avtorica predpostavljam naslednje vnaprejšnje domnevne odgovore:

- Profesionalni violinisti pred nakupom izbrano violino preizkušajo vsaj 1 teden.
- Profesionalni violinisti violine največkrat kupujejo od individualnih izdelovalcev oziroma goslarjev.
- Za profesionalnega violinista sta pri inštrumentu najpomembnejša dva vidika – zvok in kakovost igranja.
- Za profesionalnega violinista sta zgodovina inštrumenta in estetski vidik pri nakupu violine manj pomembna.
- Goslarski mojster Pavel Skaza na leto izdelava približno 20 violin.

- Izdelava violine je zahtevno delo, pri katerem že zelo majhna napaka dokončno prekine proces izdelave.

1.3. Predvidena nova spoznanja

Menim, da bo raziskava podala nov vpogled v violinistovo soočanje z iskanjem in nabavo novega inštrumenta. Približala bo podrobnosti v zvezi s postopkom nabave inštrumenta in pomembnimi dejavniki pri nakupu.

Pričujoča naloga bo podala tudi nova spoznanja glede izdelave violin. Goslarski mojstri se svojega dela ne lotevajo s študijem literature, saj je na tem področju skorajda ni. Poslužujejo se redkih in nedostopnih knjižnih oz. zasebnih izdaj osnovnih priročnikov. Njihovo delo temelji predvsem na prenosu znanja maloštevilnih starejših goslarskih mojstrov širom po Evropi. Vpogled v delavnico in pod prste izurjenega goslarja je tako enkratna priložnost za poglobljeno razlago o nastanku inštrumenta, predvsem pa majhnih skrivnosti, ki jih povečinoma skrbno varujejo.

1.4. Rezultati dosedanjih raziskav

V obstoječi slovenski literaturi obstajajo redki knjižni viri o violini, zgodovini inštrumenta, goslarstvu in violinistih. O postopkih in nasvetih pri nakupu violine se je moč upirati le na mnenja glasbenih kolegov, profesorjev, umetnikov.

Obstaja že nekaj krajših intervjujev, v katerih goslarski mojster Pavel Skaza, intervjuvanec v pričujoči raziskavi, pojasni dejstva o svojem poklicu. Ker sem želela še bolj podroben vpogled v njegovo delo, sem se k njemu odpravila kar sama.

2. METODOLOGIJA DELA

Raziskovanje je potekalo po metodi intervjuja in ankete.

Za intervju in obisk goslarskega mojstra Pavla Skaze sem se dogovorila po telefonskem klicu. V mesecu novembru 2023 sem se odpravila v njegovo goslarsko delavnico v Spodnji Dolič 8 v Vitanju. V telefonskem pogovoru mojster Skaza ni zahteval vnaprej poslanih vprašanj. Na dan obiska sem celoten intervju, ki je trajal 2 uri in 12 minut, z gospodovim dovoljenjem zvočno posnela. Med odgovarjanjem na vprašanj je tudi prikazoval postopke izdelave. Z dovoljenjem sem posnela tudi veliko slikovnega materiala. Ob koncu srečanja sem smela preizkusiti njegove inštrumente. Po opravljenem intervjuju sem opravila transkripcijo in jo poslala mojstru v pregled (v prilogi). Potrdil je verodostojnost in objavo zapisanega v raziskovalni nalogi.

Za namen raziskovalne naloge sem opravila ankete z violinistkami in violinisti štirih slovenskih profesionalnih orkestrskih zasedb, in sicer Simfoničnega orkestra Slovenske Filharmonije¹,

¹ *Slovenska Filharmonija*, glasbena ustanova, namenjena predvsem gojitvi orkestralne glasbe. Ustanovljena je bila z odlokom vlade LRS 30. 12. 1947 (veljaven od 1. 1. 1948). Z njeno ustanovitvijo se je obnovila pomembna 250-letna tradicija ustanov in glasbene reprodukcije te vrste na Slovenskem (Glasbeni ansambel), začeni z *Academio philharmonicorum*, *Filharmonično družbo*, *Slovensko filharmonijo* (1908–1913), *ljubiteljskim Orkestralnim društvom GM* (1919–1941) in profesionalno *Ljubljansko filharmonijo* (1934–1941). Čeprav s prekinitvami, se je tako ohranila razvojna kontinuiteta, ki jo je prva potrdila *Filharmonična družba*, priznavajoč kot svoj pravi začetek nastanek *Academie philharmonicorum* leta 1701 (po prvotnem vedenju leta 1702), leta 1794 pa le kot svoj drugi nastanek. Slovenska filharmonija je začela delovati s simfoničnim orkestrom, godalnim kvartetom, mešanim in mladinskim zborom ter koncertno poslovalnico. Orkester in oba zbora so prišli z *Radia Slovenija*. Godalni kvartet se je leta 1952 osamosvojil kot *Ljubljanski godalni kvartet*, tega leta se je osamosvojila tudi koncertna poslovalnica v *Koncertno direkcijo Slovenije* medtem ko so mladinski zbor (dirigent Boris Šuligoj) razpustili, mešani zbor pa je kot *Zbor Slovenske filharmonije* deloval do leta 1976. Iz simfoničnega orkestra so izšle razne komorne skupine bodisi v celoti bodisi s posameznimi instrumentalisti (*Ansambel Slavko Osterc*, *Ljubljanski pihalni trio*, *Slovenski kvintet trobil*, *Godalni kvartet Slovenske filharmonije*, *komorni orkester Slovenicum*). Od leta 1951 Slovenska filharmonija izdaja koncertni list. Slovensko filharmonijo so vodili direktorji M. Kozina (1948–1950), L. M. Škerjanc (1950–1956), M. Lipovšek (1956–1964), C. Cvetko (1965–1970), D. Božič (1970–1974), nato umetniški vodja M. Gabrijelčič (1975–1979) z direktorjem *Dragišo Ognjanovičem*, za njim direktor *Boris Šinigoj* z umetniškim vodjem I. Petričem (1979–1995), ki ga je nasledil dirigent M. Letonja. Od leta 1982 ima Slovenska filharmonija simfonične koncerte v *Gallusovi dvorani Cankarjevega doma* v Ljubljani. Po obdobju povojnega razmaha operne reprodukcije na Slovenskem je v 60-ih letih 20. stoletja z vzponom simfoničnih orkestru SF in RTV (*Simfoniki RTV Slovenija*) poudarek postopno prehajal na simfonično reprodukcijo; ta je spodbudila nastajanje novih slovenskih simfoničnih del in s tem najizdatnejši napredek simfonične glasbe. Tekmovanje med orkestroma in gostovanja v tujini so skupaj s tradicijo pripomogli k dviganju kakovosti orkestru, pri čemer ima od 80-ih let znova prednost Slovenski filharmoniji kot osrednji slovenski orkester, ki se je razvil v zelo dober evropski orkester. Njegovo 100-člansko, po potrebi tudi večjo zasedbo odlikuje skladnost med toplimi godali in pihali ter mehki in bleščečimi trobili; označuje jo visoka tehnična usposobljenost in disciplina, združena z muzikalno prvinskostjo in ekspresivnostjo. Na abonmajskih in izrednih koncertih, na gostovanjih ter snemanjih za radio, televizijo in plošče izvaja orkester ves svetovni repertoar od baroka do modernizma našega časa in posebej glasbo slovenskih skladateljev. K dvigu kakovosti so pripomogli njegovi stalni dirigenti J. Cipci, S. Hubad, B. Leskovic, L. Matačić (1955–1956, pozneje kot gost), O. Danon, U. Lajovic, M. Munič, A. Nanut, M. Letonja in stalni gostujoči dirigent M. Horvat. Zelo kakovosten zbor Slovenske filharmonije z najvišjimi mednarodnimi priznanji so vodili stalni dirigenti V. Vodušek, R. Simoniti, J. Bole, J. Hanc in S. Vremšak. Za orkester je bil še zlasti pomemben prispevek sicer prevladujočih tujih dirigentov, med katerimi so bili ugledni poustvarjalci J. Martinon, Z. Mehta, K. Sanderling, K. P. Kondrašin, P. Kletzki, S. Wislocki, H. Haenchen, P. L. Kogan, S. Baudo, H. Graf, W. D. Hauschild, L. Berio, J. Kovács, D. G. Kitajenko, L. Hager, C. Kleiber idr. Kot solisti so z njim nastopali mnogi vodilni slovenski izvajalci (I. Ozim, D. Tomšič-Srebotnjak, A. Dermota, I. Grafenauer, Marjana Lipovšek) in vrsta odličnih in vrhunskih gostujočih solistov. Orkester Slovenske filharmonije je za muzikalno prodorne nastope doma in še zlasti na pogostih gostovanjih v tujini prejemal visoke ocene. Sodeloval je na pomembnih festivalih (Dubrovnik, Zagreb, Benetke, Varšava, Praga, Gradec, Firence, Dunaj, Beljak,

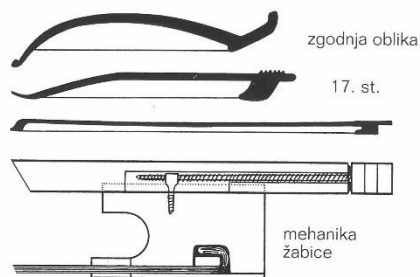
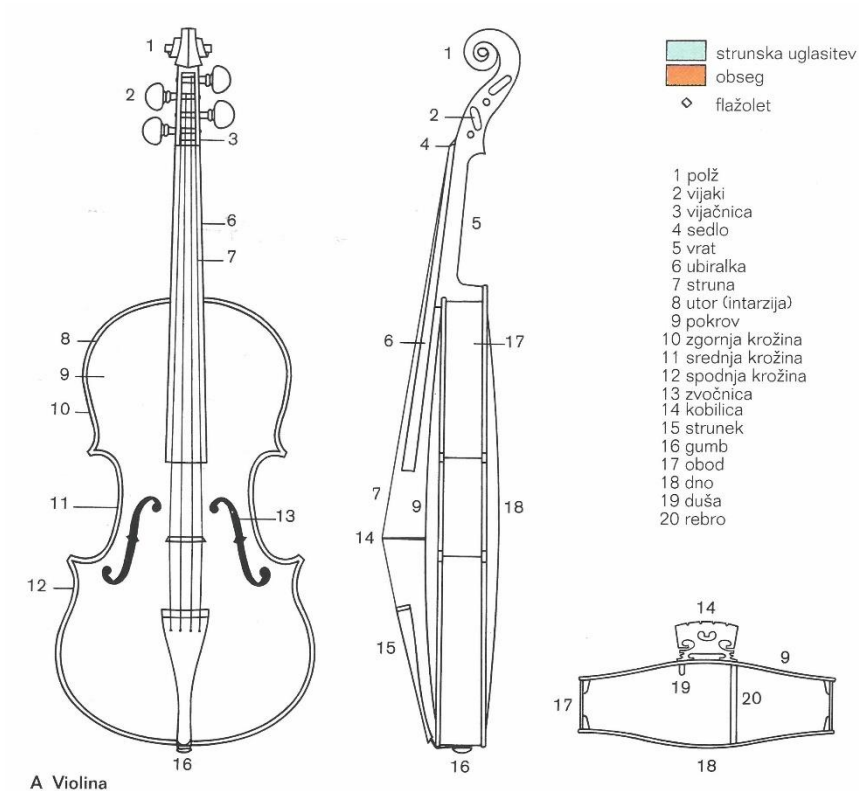
Simfoničnega orkestra RTV SLO², Orkestra SNG Opere in baleta Ljubljana ter Orkestra SNG Maribor. Anketo so izpolnjevali v fizični obliki, saj sem predvidevala, da bom na ta način pridobila največ ustreznih vzorcev. Da bi anketni listi dosegli violiniste v orkestrih, sem morala najprej pridobiti kontaktne podatke orkestrskih vodij oziroma inšpektorjev. Kontakte le-teh sem iskala na uradnih spletnih straneh inštitucij, v okviru katerih delujejo. Preko telefonskih klicev in korespondence po elektronski pošti smo se dogovorili o predaji in prevzemu anket.

Linz, Evian), igral na turnejah in pogosto po večkrat v več evropskih državah in njihovih glasbenih središčih (Italija, Avstrija, Nemčija, Švica, Nizozemska, Češka, Slovaška, Belgija, Danska, Liechtenstein, Poljska, Rusija, Madžarska, Romunija, Španija, Velika Britanija); leta 1977 in 1980 je koncertiral na dveh velikih turnejah v 60 večjih mestih ZDA in nastopil tudi v newyorški dvorani Carnegie Hall ob 90-letnici te ustanove. Klemenčič, I., *Slovenska Filharmonija*, v: , v: Enciklopedija Slovenije, zvezek 11, ur. Voglar, D., Ljubljana: Mladinska knjiga, 1997, str. 402, 403.

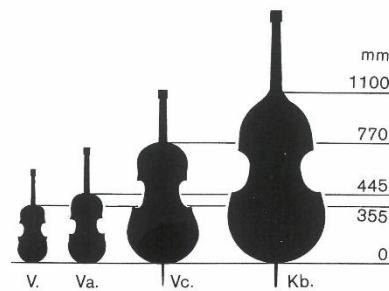
² *Simfoniki RTV Slovenija*, orkester za izvajanje simfoničnih in drugih glasbenih del v Ljubljani. Njegov predhodnik je poklicni radijski salonski orkester, ki je deloval v letih 1928–1945 in bil leta 1935 razširjen na večjo zasedbo (dirigent D. M. Šijanec). Orkester RTV je bil ustanovljen leta 1955 kot Simfonični orkester Radia Ljubljana. V skladu s spremembami v poimenovanju zavoda se je leta 1959 preimenoval v Simfonični orkester RTV Ljubljana, leta 1990 v Simfonični orkester RTV Slovenija; sedanje ime uradno uporablja od leta 1991. Ob ustanovitvi so ga sestavili predvsem iz mladih glasbenikov; zdaj ima polno simfonično zasedbo, orkestrski solisti so podvojeni. Deluje v okviru enote Glasbena produkcija RTV Slovenija. Umetniški vodja in dirigentje bil v letih 1955–1966 U. Prevorsek, do leta 1980 S. Hubad, nato do pomladi 1981 S. Macura, od tedaj A. Nanut. Prvotni namen orkestra so bila snemanja za programske potrebe radia; posnetki za arhiv ter radijske in televizijske oddaje (okoli 1000 minut na leto) obsegajo simfonično glasbo vseh obdobij, sedanjo slovensko in tujo avantgardno, opere, oratorije in kantate, orkestralna dela lažjih zvrsti ter scensko in filmsko glasbo. Posnetke predvajajo tudi tuje radijske postaje. Konec leta 1955 je orkester začel igrati tudi na javnih koncertih, zdaj redno nastopa na abonmajskih (zeleni abonma) in drugih koncertih. V repertoarju imajo najpomembnejši delež slovenska dela; orkester je izvedel številna skoraj pozabljena starejša ali pa prvi predstavil mnoga nova slovenska dela. Uspešno je gostoval v uglednih koncertnih dvoranah in na festivalih v tujini (sosednje države, Nemčija, Švica, Češka, ZDA, Kanada). Igral je pod vodstvom številnih uveljavljenih dirigentov (L. Matačić, E. Bour, C. Kleiber, G. Lehel, N. Järvi, S. Macura) in ob sodelovanju pomembnih solistov. S posnetki orkestraje izšlo nekaj plošč v Sloveniji, še več pa v tujini; veliko posnetkov za plošče je v lasti tujih družb. Pihalci solisti orkestra so sodelovali v Pihalnem kvintetu RTV Slovenija. Engelman, L., *Simfoniki RTV Slovenija*, v: Enciklopedija Slovenije, zvezek 11, ur. Voglar, D., Ljubljana: Mladinska knjiga, 1997, str. 74, 75.

3. VIOLINA

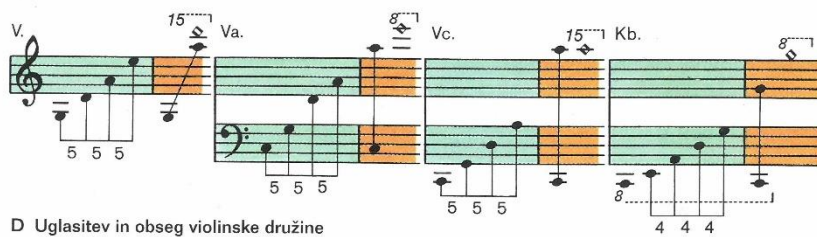
3.1. Zgradba violine

B Razvoj Tourtovega loka (ok. 1820)

C Violinska družina, razmerje velikosti

Violina je najmanjši predstavnik godal, sopransko glasbilo družine viol in danes godalnega orkestra. Ima štiri strune: $g - d^1 - a^1 - e^2$. Je eden redkih inštrumentov, ki svojo obliko in način izdelave ohranja že iz 16. stoletja. Nastala naj bi okoli leta 1520, v okolici Milana.

3.2. Kratka zgodovina violine

Davni predniki violine segajo že v obdobja velikih civilizacij, kot so Rimljani, Grki, Egipčani ter ljudstva notranje Azije. Tukaj gre za vrsto različic sodobnega inštrumenta z od ene do več strun ter trupa različnih oblik.

Oče violine, kot jo poznamo danes, je italijanski goslarški mojster 16. stoletja, Andrea Amati³. Sicer pa so tudi njegove violine v začetku imele še prvotno zgodnjo obliko s samo tremi strunami. Take violine so združevale značilnosti lire da braccio in rebeka. Tekom stoletja, ko sta zaslovela še velika Antonio Stradivari⁴ in Andrea Guarneri⁵, pa je violina pridobila prav takšno zgradbo in obliko, kot jo ima še danes.⁶ V 17. in končno 18. stoletju so se ustalila vsa najpomembnejša razmerja za izdelovanje violin, ki so v veljavi še danes – dolžina trupa okoli 35,5 cm. Poleg zgoraj omenjenih med najslavnejše izdelovalce violin sodijo še Francesco Ruggiero, tirolec Jakob Steiner in Matthias Klotz iz Mittenwalda v Nemčiji. Njihova glasbila veljajo za vrhunska, čeprav so bila nekatera v 19. stoletju predelana (debelejše strune, močnejša napetost, zvišana kobilica, debelejše rebro, daljša ubiralka itd.), da bi dobila močnejši ton, primernejši za koncertne dvorane.⁷

Goslarji pri delu tudi v današnjem času uporabljajo modele starih italijanskih mojstrov.

³ Amati, v 16. in 17. stoletju slovita italijanska družina izdelovalcev violin iz Cremona; za njenega najpomembnejšega člana veljal Nicola Amati, 3. 12. 1596 Cremona, 12. 4. 1596 prav tam; pri njem sta se učila A. Guarneri in A. Stradivari. Viole Amatijev občudujejo zaradi prijetnega in blagega zvoka. Amati, v: *Veliki splošni leksikon* – 1. knjiga, ur. Javornik, M., Ljubljana: Državna založba Slovenije, 1998, str. 111.

⁴ Stradivari, Antonio, 1644 (?) Cremona, 18. 12. 1737 Cremona; najznamenitejši član v družini izdelovalcev violin, učenec N. Amati; izdeloval violine, viole in violončela, ki zaradi popolnosti pomenijo sam vrh v izdelovanju glasbil. Stradivari, Antonio, v: *Veliki splošni leksikon* – 7. knjiga, ur. Javornik, M., Ljubljana: Državna založba Slovenije, 1998, str. 4116.

⁵ Guarneri, Guarnerius. Italijanska družina izdelovalcev violin iz Cremona: 1) Andrea, pred 1626 verjetno Cremona, 7. 12. 1698 prav tam; izdelovanja violin se je naučil pri N. Amati 2) Giuseppe Antonio (i. G del Gesù), 21. 8. 1698 Cremona, 17. 10. 1744 prav tam; najbrž se je učil pri A. Stradivariju, postal pomemben član družine. Guarneri, v: *Veliki splošni leksikon* – 3. knjiga, ur. Javornik, M., Ljubljana: Državna založba Slovenije, 1998, str. 1381, 1382.

⁶ Prim. Sandys, W., Forster, S. A., *History of the Violin*, v Mineola, New York: Dover publications, Inc., 2023.

⁷ Prim. Michels, U., *Glasbeni atlas*, Ljubljana: DZS, 2002, str. 41.

3.3. Slovenski goslarški mojstri nekoč in danes

V 20. stoletju in kasneje je Slovenijo zaznamovalo kar nekaj goslarjev. Eden najbolj cenjenih slovenskih goslarjev je bil Maksimilijan Skalar (1908 – 1997), violinist in pedagog. Njegova bogata goslarska zapuščina se hrani v Pokrajinskem muzeju na Ptuju, kjer je med drugim rekonstruirana njegova delavnica iz Kamnika. Gradnjo violin v življenju Skalarja delimo na pet pomembnejših obdobij, vsa pa se navezujejo na kraje širom po Sloveniji in tujini, v katerih je deloval.⁸ Dolgoletno tradicijo izdelovanja inštrumentov ohranja Goslarstvo Demšar. Obratuje namreč že več kot 90 let. Vodi ga že tretja generacija izdelovalcev. Tradicijo je začel Blaž Demšar (1903 – 1981), ki je za seboj pustil zelo obsežen opus, in sicer več kot šeststo inštrumentov. Po smrti ga je pri delu zamenjal sin Vilim. Violine je izdeloval do smrti (2017). Tudi on nam je zapustil izjemen opus s kar tisoč in več godalnimi inštrumenti. Goslarstvo Demšar obratuje še danes, prevzel ga je Vilimov nečak Blaž Demšar.⁹

Danes Slovenijo z vidika izdelovanja violin bogatijo tudi violine Pavla Skaze, mojega intervjuvanca. Njegovo goslarstvo obratuje že triindvajseto leto, več o sebi pa mi je zaupal na intervjuju.

4. INTERVJU Z GOSLARSKIM MOJSTROM PAVLOM SKAZO

V želji po novih spoznanjih o goslarstvu in za povezavo z odgovori v anketi, sem se odločila izvesti intervju s Slovenskim goslarskim mojstrom Pavlom Skazo¹⁰. Pred obiskom sem za

⁸ Prim: Štefanič, T. (ur.), *Goslarstvo na Slovenskem: zbornik ob 110-letnici rojstva Maksimilijana Skalarja*, Ptuj: Pokrajinski muzej Ptuj – Ormož, 2018, str. 9 – 17.

⁹ Štefanič, T. (ur.), *Goslarstvo na Slovenskem: zbornik ob 110-letnici rojstva Maksimilijana Skalarja*, Ptuj: Pokrajinski muzej Ptuj – Ormož, 2018, str. 9 – 17.

¹⁰ Pavel Skaza je bil rojen leta 1961 v Zrečah, kjer je preživel otroška leta in se leta 1979 zaposlil kot električar v podjetju Comet. Leta 1984 se je odločil za samostojno glasbeno pot. Igral je v več skupinah, ki so izvajale različne glasbene zvrsti po celi Evropi. V času profesionalnega igranja se je iz Zreč preselil v Vitanje, točneje v Spodnji Dolič, kjer ima danes svojo delavnico in goslarski atelje. Po štirinajstletni profesionalni glasbeni poti se je vrnil domov in se zaposlil v mizarški delavnici ter tako pridobil potrebno znanje o lesu. Pomembno vlogo v njegovem življenju je violina dobila, ko se je zaposlil v Glasbeni šoli v Slovenskih Konjicah. V njen svet ga je popeljal profesor violine, kasneje pa se je v sodelovanju z že prizanim izdelovalcem violin sam lotil njene izdelave. Njegov prvi mentor je bil mojster Vladimir Proskurnjak iz Varaždina. Pod njegovim vodstvom je izdelal prvi dve violini. Kasneje ga je pot peljala v Zagreb k Ivanu Zanjku, ki mu je dal še mnogo novih navodil in nasvetov. Po naključju je od pokojnega Cirila Škerjanca izvedel za Jožeta Kantušerja, znanega goslarskega mojstra iz Mittenwalda v Nemčiji, pri katerem se je nato še dodatno izobraževal. Zelo pomembno vlogo v njegovem goslarskem razvoju imajo krajši (5–7 dnevni) obiski goslarskih delavnic v Švici (Luzern, Brienz), Nemčiji (Mittenwald, Markneukirchen, Erlangen) in zadnja leta v Italiji (Cremona, Ferrara), kjer se izobražuje in pridobiva dodatne informacije o izdelavi godal. Leta 2010 je sodeloval na mednarodnem tekmovanju goslarjev v Mittenwaldu v Nemčiji (VI Internationale Geigenbauwettbewerb). Leta 2011 se je udeležil mednarodnega tekmovanja Wieniawski v Poznaniu na Poljskem (XII Międzynarodowy Konkurs Lutniczym. Henryka

mojstra pripravila 24 vprašanj, s katerimi sem skušala izvedeti podrobnosti o njegovih začetkih izdelovanja inštrumentov, poteku njegovega dela ter samem poslu.

Pavel Skaza v intervjuju pove, da Goslarstvo Skaza obratuje 23 let. V letu 2021, ko se je sam upokojil, je goslarstvo prevzela hči Klara. Violine še vedno izdeluje, svoje bogato znanje in izkušnje pa prenaša na svojo hči. Pavel Skaza je po izobrazbi električar, sicer pa ljubiteljski glasbenik - pozavnist. Z goslarstvom se je tesneje povezal po naključju. Ko je kot hišnik delal v glasbeni šoli, je do njega pristopil učitelj violine in mu posodil knjigo o goslarstvu rekoč, da naj jo pregleda in morda tudi sam poskusi z izdelovanjem. Ko je spoznal, da je goslarstvo nekaj, kar ga veseli, je nova znanja začel nabirati v tujini pri velikih goslarskih mojstrih. Že s svojo trinajsto violino pa se je udeležil svojega prvega goslarskega tekmovanja.

Slika 1: G. Skaza v svoji delavnici (Foto: avtorica)

Slika 3: Violine g. Skaze (Foto: avtorica)

Po tem, ko me je seznanil s podrobnostmi njegove poti do mojstrstva, je prikazal postopke izdelave violine. Seznanil me je, da violina nastane iz treh kosov lesa. Te je tudi pokazal in dodal, da mora les pred začetkom izdelave odležati vsaj 8 – 10 let. Najpogosteje uporablja

Wieniawskiego) in leta 2012 še tekmovanja v Cremoni (XIII Concorso Triennale Internazionale degli Strumenti ad Arco Antonio Stradivari). Prim: <https://www.skaza-violine.com/skaza-violine/> (spletni vir)

smreko in javor. Za ubiralke uporablja ebenovino iz tujine. Viole, ki jih goslar izdelava, nastanejo po modelih starih italijanskih mojstrov. Lesa ne brusi, temveč vse rezlja in oblikuje z majhnimi obliči. Prav zaradi tega je še bolj pomembna natančnost pri delu, hitro lahko namreč zareže pregloboko. Les lepi s klejem, lepilom živalskega izvora. Zanimiv podatek je, da nekaj dni pred in po polni luni violin ni mogoče premazovati in lepiti, lepilo se namreč strdi. Ko je trup violine zalepljen in še surov, sledi lakiranje. To traja en mesec, približno deset minut na dan. Do zelene barve pride mojster na zanimive načine, uporablja namreč kurkumo, rdeče paprike in orehove lupine. Med seboj jih tudi meša. Ostale sestavne dele (podbradnik, mostiček, vijaki...) za svoje viole večinoma nabavi v tujini.

Slika 4: Kosi lesa, iz katerih nastane violina (Foto: avtorica)

Slika 5: Ročno delo (Foto: avtorica)

Presenetljiv je podatek, da goslar v povprečju na leto izdelava 7 violin, kar je manj kot sem pričakovala.

Že omenjano prvo tekmovanje, na katerem je mojster predstavil svojo trinajsto violino, zdaleč ni bilo edino. Vrhunske rezultate je dosegal na več tekmovanjih. Štiri krat je svoje izdelke predstavil v Mittenwaldu, enkrat pa v Poznani in v Cremoni. Odkar je v pokoju, se tekmovanj več ne more udeleževati, je pa dejal, da se z veseljem udeleži še kakšnega sejma goslarjev.

Omenil je, da veliko njegovih kupcev prihaja iz tujine in povedal, da za njegovo goslarstvo po navadi zvedo preko slovenskih študentov, ki se izobražujejo v tujini. Zelo mi je bilo všeč, ko sem ob razlagi zaznala, s kakšnim veseljem strankam nudi preizkušanje violin. Povedal je, da brez problema po več ur sedijo v njegovi delavnici in se odločajo, katera violina bo prava zanje, kasneje pa jim violino posodi tudi za dalj časa, da se v miru spoznajo z njo in vidijo, ali jim inštrument popolnoma odgovarja.

Kot anekdoto oziroma zanimivost pri svojem delu je mojster omenil dogodek, ko sta некоč k njemu po mnenje prišli dve dekleti, sestri iz Ljubljane, zanimala pa ju je violina, ki sta jo imeli s seboj. Dobili sta jo kot dedinji Lotte Von Baumgarten (Slovenke), takrat najbolj perspektivne violinistke v ljubljanski Glasbeni Matici.¹¹ Gospod je ob pogledu na to violino izgubil besede, skoraj prepričan je namreč bil, da je violina Amatijev original. Dekleti se tega sprva niti približno nista zavedali. V kovčku pa je bil priložen tui kup potrdil o violini, ki so samo še podprla gospodovo prepričanje. Pravi, da sicer nikoli ni dobil zagotovljenega dokaza, da je njegovo mišljenje pravilno, se mu pa močno zdi, da je ta violina bila najdragocenejši inštrument, ki ga je kdaj držal v svojih rokah.

¹¹*Glasbena Matica*, združenje poklicnih glasbenikov in ljubiteljev glasbe za negovanje predvsem slovenske glasbene umetnosti. Ker je po letu 1860 Filharmonična družba vse bolj služila nemškimi političnim ciljem in ni podpirala slovenske glasbe, je bila leta 1872 ustanovljena v Ljubljani kot osrednja slovenska glasbena institucija GM. Začela je zbirati slovenske narodne pesmi in redno izdajati skladbe predvsem slovenskih avtorjev, kar je spodbudno vplivalo na glasbeno produkcijo na Slovenskem. Zavedajoč se, da bo opravila svoje poslanstvo le, če bo imela dovolj glasbeno izobraženih izvajalcev, je leta 1882 odprla svojo glasbeno šolo. Leta 1891 je osnovala še zbor, ki se je pod vodstvom M. Hubada kmalu umetniško povzpela in v zadnjih letih 19. in prvih letih 20. stoletja izvajal ob sodelovanju vojaškega orkestra že pomembna glasbena dela (J. S. Bach, W. A. Mozart, J. Haydn, A. Dvořák, A. Bruckner, A. Foerster). Čeprav je bilo težišče na vokalni glasbi, so izvajali tudi komorne in orkestralne skladbe pomembnih avtorjev klasicizma in romantike, s čimer so dosegli reproduktivno raven Filharmonične družbe. GM je izkazovala posebno pozornost slovenskim in slovanskim glasbenim delom. Postopoma so v drugih mestih nastajale njene podružnice, ki so na pedagoškem in koncertnem področju sledile njenim zgledom. Leta 1898 je dobilo GM Novo mesto, v Gorici in Trstu pa je leta 1909 zaživelo pevsko in glasbeno društvo, ki je bilo znano v Trstu kot tržaška GM in je bilo zelo aktivno. Po letu 1918 je ljubljanska GM uspešno nadaljevala delo: leta 1919 je ustanovila konservatorij in nato še Orkestralno društvo. Zaradi večjih možnosti, ki so se odpirale slovenski glasbeni produkciji in reprodukciji, so se začela področja njenega delovanja deliti. Ko je 1945 prišlo do nove organizacije glasbenega šolstva in založništva, je GM obdržala le še zbor, s katerim občasno še vedno prireja koncerte. V Mariboru je GM zaživela šele leta 1919 in je delovala do aprila 1940. Tržaška GM je po priključitvi Primorske k Italiji kljub nevzdržnim razmeram delovala do leta 1927, obnovljena je bila šele leta 1945; s številnimi podružnicami, šolo, ki ima tudi srednjo in višjo stopnjo, ter z različnimi izvajalnimi telesi opravlja zdaj najpomembnejše glasbeno poslanstvo med tamkajšnjimi Slovenci. Sivec, J., *Glasbena Matica*, v: Enciklopedija Slovenij, zvezek 3, ur. Javornik, M., Ljubljana: Mladinska knjiga, 1989, str. 224.

5. ANKETIRANJE PROFESIONALNIH VIOLINISTOV

Anketni vprašalnik je bil posredovan 89 violinistkam in violinistom štirih slovenskih profesionalnih orkestrrov - Simfonični orkester Slovenske Filharmonije, Simfonični orkester RTV SLO, Orkester SNG Opere in baleta Ljubljana ter Orkester SNG Maribor.¹²

Od poslanih 89 anketnih vprašalnikov sem prejela 63 izpolnjenih. Neveljavna ni bila nobena anketa, je pa bilo zaradi nerazumevanja navodil iz analize izvzeto četrto vprašanje. Slednje je zahtevalo rangiranje odgovorov.

Anketni vprašalnik je zajemal 18 vprašanj, ki se nanašajo na rutino violinistov pri nakupu nove violine, nekaj vprašanj pa je bilo zastavljenih za medsebojno primerjavo glasbenikov, npr. doba igranja violine, število zamenjanih inštrumentov ter število posedovanih inštrumentov.

Analiza vsakega posameznega vprašanja (z izjemo 13. vprašanja, kjer so lahko anketirani izbrali več kot en odgovor) je ponazorjena z grafom.

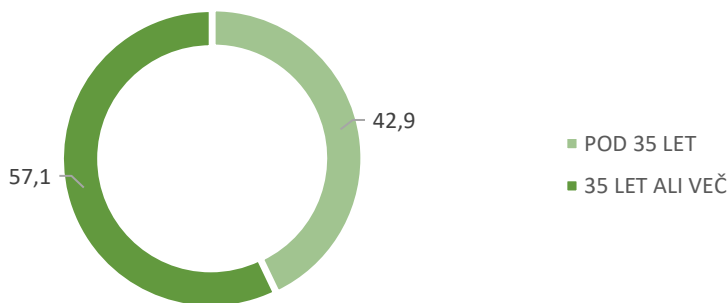
Za nazorno ponazoritev posameznih odgovorov sem ustvarila tabelo (priloga). V njej so združeni odgovori violinistov vseh sodelujočih orkestrskih zasedb.

Odgovori na vsako vprašanje so tudi natančno analizirani.

5.1. Analiza ankete

Vprašanje št. 1: Koliko let že igrate violino?

Anketirani igrajo violino med 20 in 54 leti, kar pomeni, da je povprečna doba igranja violinistov v obravnavanih orkestrih približno 36 let.

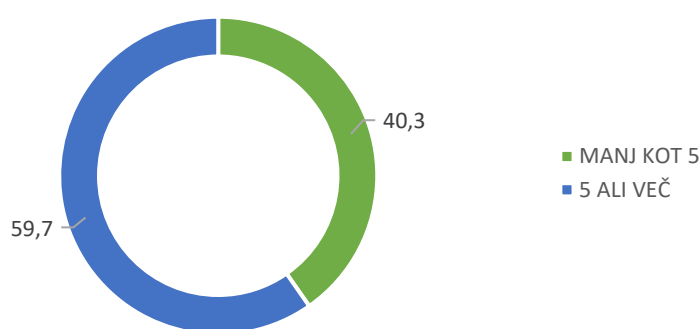
Graf št. 1: Koliko let že igrate violino?

¹² Simfonični orkester Slovenske Filharmonije zaposluje 30 violinistov, Simfonični orkester RTV Slovenije 24, Orkester SNG Opere in baleta Ljubljana 17 ter Orkester SNG Maribor 18.

Vprašanje št. 2: Koliko violin ste v tem času zamenjali?

Če primerjamo dobo igranja s številom violin, ki so jih glasbeniki v tem času zamenjali, lahko ugotovimo, da število zamenjanih instrumentov ne narašča sorazmerno z leti igranja violine. Raziskava prikaže, da lahko violinisti s krajšim stažem igranja posedujejo veliko več instrumentov kot tisti, ki igrajo violino tudi več kot, 40 ali 50 let.

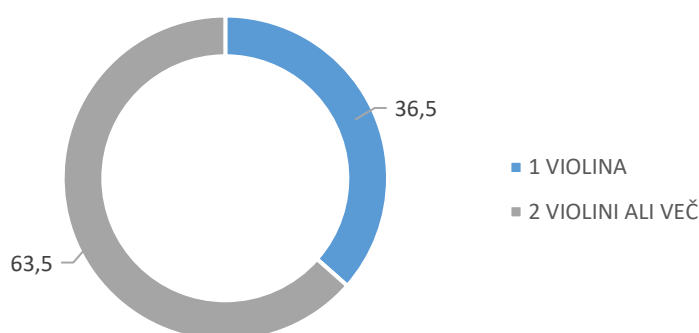
Povprečje zbranih podatkov nam prikaže 11 zamenjanih violin v času igranja. Najbolj odstopa podatek 18 zamenjanih violin in sicer v dobi 54 let igranja, kar je močno dvignilo povprečje števila violin. Če slednjega zanemarimo, dobimo rezultat 5 violin, ki ste zdi bolj verodostojen.

Graf št. 2: Koliko violin ste v tem času zamenjali?

Vprašanje št. 3: Koliko violin trenutno posedujete?

Anketiranci v povprečju posedujejo približno 2 violini. Odgovori na obravnavano vprašanje so dokaj podobni, najbolj pa odstopa odgovor 12 violin.

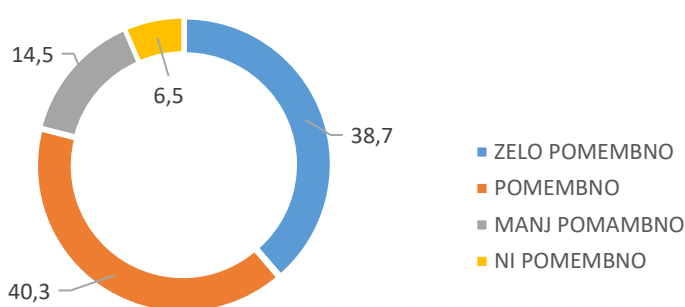
Graf št. 3: Koliko violin trenutno posedujete?

Vprašanje št. 4: Kaj je običajno vaš glavni motiv za nakup nove violine?

Zaradi nerazumevanja navodil ter nedoslednih in nenatančnih odgovorov analize ni mogoče izvesti.

Vprašanje št. 5: Kako pomembno se vam zdi izbiranje violine, prilagojene za specifično izvajanje - solistično, komorno, orkestralno itd.?

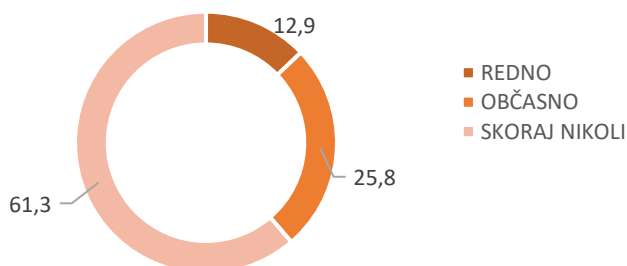
Anketirani so lahko pri vprašanju izbirali med štirimi odgovori (a, b, c, č). Največ violinistov se je odločilo za odgovora a (38,7%) in b (40,3%), nekaj manj pa za c (14,5%) in č (6,5%). Glede na podane odgovore, se violinistom izbiranje violine za specifično izvajanje zdi v večini pomembno. Doba igranja violine ne vpliva na izbiro violine za specifično izvajanje, prav tako ni povezave med številom posedovanih violin in glasbenikovim mnenjem o pomembnosti izbiranja violin za specifično izvajanje. Zaradi enega nedefiniranega odgovora analiza pri tem vprašanju temelji na 62 odgovorih.

Graf št. 4: Kako pomembno se vam zdi izbiranje violine, prilagojene za specifično izvajanje?

Vprašanje št. 6: Kako pogosto se poslužujete menjave violine za različne glasbene namene?

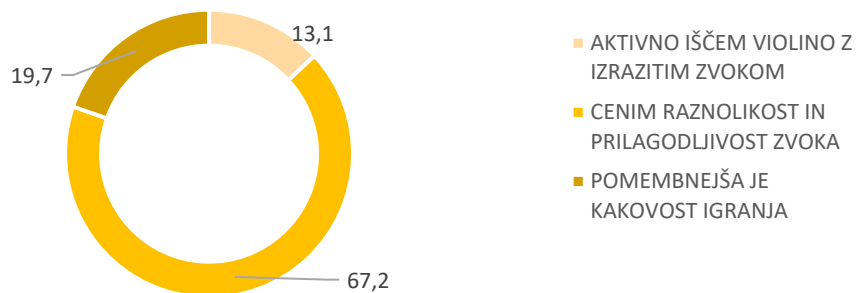
Anketirani so pri vprašanju lahko izbirali med tremi odgovori (a, b, c). Ker se vprašanje navezuje na predhodnega, sem sprva sklepala, da se večina violinistov redno poslužuje menjave violine za različne glasbene namene, vendar temu ni tako. Velika večina violinistov je izbrala odgovor c (61,3%), manj jih je izbralo odgovor b (25,8%), najmanj pa odgovor a (12,9%), kar pomeni, da se violinisti kljub njihovim odgovorom na predhodno vprašanje skoraj nikoli ne poslužujejo menjave violine za različne glasbene namene. Zaradi enega nedefiniranega odgovora analiza pri tem vprašanju temelji na 62 odgovorih.

Graf št. 5: Kako pogosto se poslužujete menjave violine za različne glasbene namene?

Vprašanje št. 7: Kakšen je vaš pristop k iskanju edinstvene zvočne identitete pri izbiri violine?

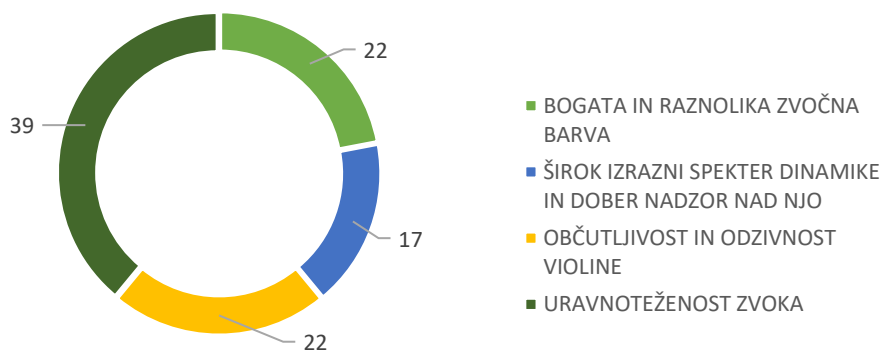
Anketirani so pri vprašanju lahko izbirali med tremi odgovori (a, b, c). Največ violinistov se je določilo za odgovor b (67,2%), kar pomeni, da pri izbiri nove violine najbolj cenijo raznolikost in prilagodljivost zvoka. Nekaj manj se jih je odločilo za odgovor c (19,7%) in najmanj za odgovor a (13,1%). Zaradi dveh nedefiniranih odgovorov analiza pri tem vprašanju temelji na 61 odgovorih.

Graf št. 6: Kakšen je vaš pristop k iskanju edinstvene zvočne identitete pri izbiri violine?

Vprašanje št. 8: Izberite, kaj v zvezi z zvokom violine je za vas osebno najpomembnejše?

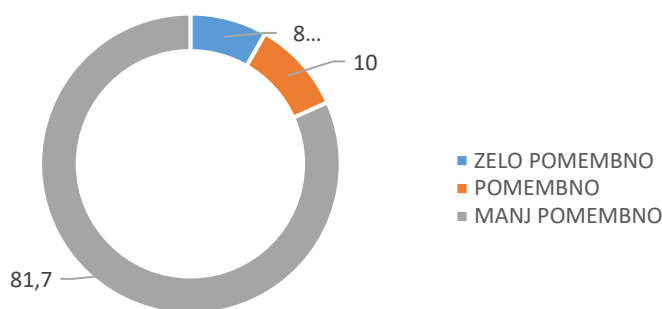
Anketirani so lahko pri vprašanju izbirali med štirimi odgovori (a, b, c, č). Obravnavano vprašanje se navezuje na predhodnega, zato se najpogosteje izbrana odgovora pri obeh vprašanjih ujemata. Največ violinistom se zdi namreč najpomembnejše v povezavi z zvokom violine uravnoteženost zvoka in njegova enakomerna kakovost v vseh registrih – odgovor č (39%). Za odgovore a (22%), b (17%) in c (22%) se je odločilo nekaj manj anketiranih. Zaradi štirih nedefiniranih odgovorov analiza pri tem vprašanju temelji na 59 odgovorih.

Graf št. 7: Kaj v zvezi z zvokom violine je za vas osebno najpomembnejše?

Vprašanje št. 9: Ali vam je pomembno, da je violina narejena po naročilu ali po meri?

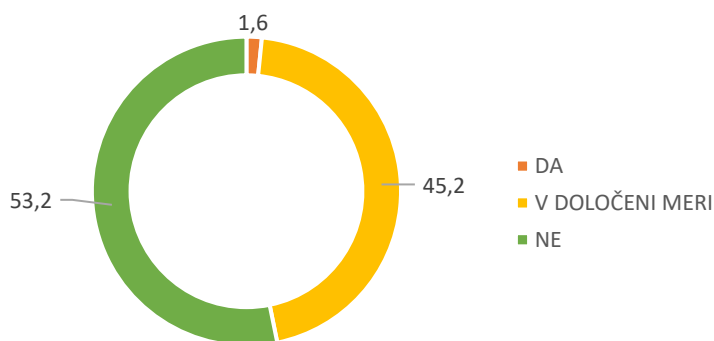
Anketirani so pri vprašanju lahko izbirali med tremi odgovori (a, b, c). Daleč največ violinistov se je odločilo za odgovor c (81,7%), torej se veliki večini zdi manj pomembno, da je violina narejena po naročilu ali po meri. Med tem, ko se odgovora b (10%) in c (81,7%) pojavljata pri vseh violinistih, se odgovor a, torej da je zelo pomembno, da je violina narejena po naročilu oziroma po meri (8,3%), pojavlja samo pri violinistih, ki igrajo violino več kot 37 in manj kot 47 let. Zaradi treh nedefiniranih odgovorov analiza pri tem vprašanju temelji na 60 odgovorih.

Graf št. 8: Ali vam je pomembno, da je violina narejena po naročilu ali po meri?

Vprašanje št. 10: Ali se pri izbiri violine osredotočate na zgodovino violine?

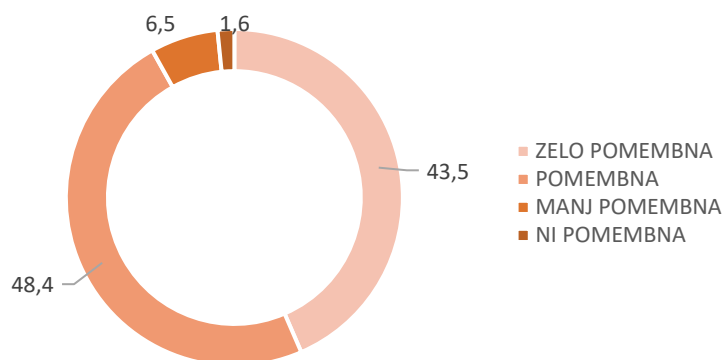
Anketirani so pri vprašanju lahko izbirali med tremi odgovori (a, b, c). Za odgovor a (1,6%) se je pri vprašanju opredelil samo en violinist, po čemer lahko sklepamo, da veliki večini violinistov zgodovina inštrumenta pri nakupu ni najpomembnejši dejavnik. Ostali anketirani so se opredelili za odgovora b (45,2%) in c (53,2%), torej zanje zgodovinski vidiki na nakup vplivajo le v določeni meri, ali pa se nanje ne ozirajo. Zaradi enega nedefiniranega odgovora analiza pri tem vprašanju temelji na 62 odgovorih.

Graf št. 9: Ali se pri izbiri violine osredotočate na zgodovino violine?

Vprašanje št. 11: Kako pomembna je cena pri nakupu nove violine?

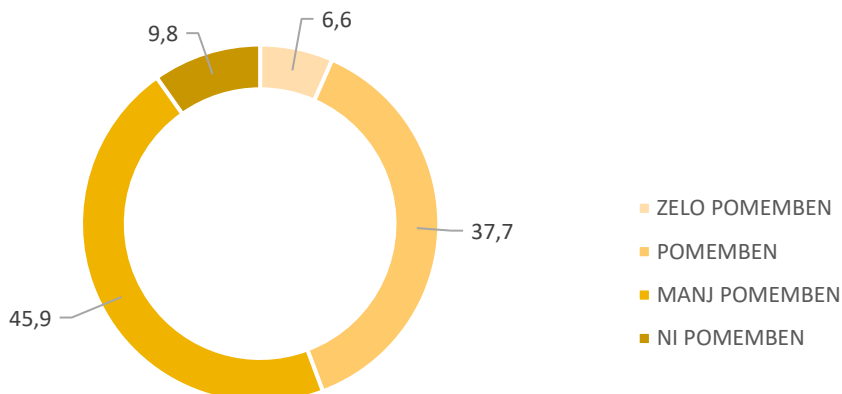
Anketirani so lahko pri vprašanju izbirali med štirimi odgovori (a, b, c, č). Največ violinistov se je odločilo za odgovora a (43,5%) in b (48,4%), kar pomeni, da je cena pri nakupu violine dokaj pomemben dejavnik. Veliko manj violinistov se je odločilo za odgovora c (6,5%) in č (1,6%). Zaradi enega nedefiniranega odgovora analiza pri tem vprašanju temelji na 62 odgovorih.

Graf št. 10: Kako pomembna je cena pri nakupu nove violine?

Vprašanje št. 12: Kako pomemben se vam zdi estetski vidik oz. izgled violine pri končni odločitvi za nabavo?

Anketirani so lahko pri vprašanju izbirali med štirimi odgovori (a, b, c, č). Glede na odgovore estetski vidik ni najbolj in prav tako ne najmanj pomemben dejavnik pri odločitvi za nabavo violine. Violinisti so se v največjem številu odločali za odgovora b (37,7%) in c (45,9%) – pomembno in manj pomembno. Za odgovora a (6,6%) in č (9,8%) se jih je odločilo le nekaj. Zaradi dveh nedefiniranih odgovorov analiza pri tem vprašanju temelji na 61 odgovorih.

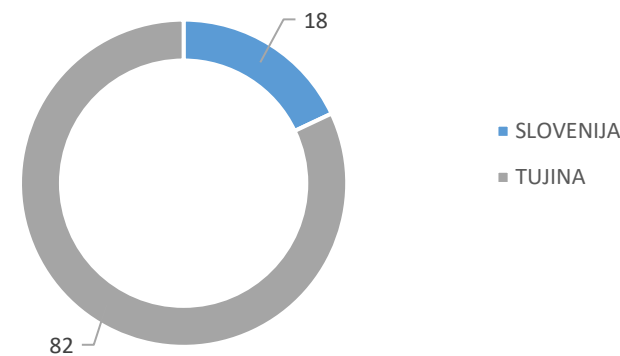
Graf št. 11: Kako pomemben se vam zdi estetski vidik pri končni odločitvi za nabavo?

Vprašanje št. 13: Po kateri poti kupujete novo violino? (Anketiranci so lahko izbrali več odgovorov.)

Anketirani so lahko pri vprašanju izbirali med štirimi odgovori (a, b, c, č), pri čemer je bil odgovor č odprti odgovor. Prav tako so se lahko violinisti opredelili za več odgovorov. Največ se jih je odločilo za odgovor c, in sicer kar 54 violinistov, kar pomeni, da violine kupujejo od individualnih izdelovalcev oziroma goslarjev. Samo ena oseba se je opredelila za odgovor b, torej spletne trgovine niso najbolj zaželena mesta za nakup violine. Tudi specializirane prodajalne niso mesto, kamor bi se za nakup namenilo veliko violinistov, odgovor a je namreč izbralo 6 violinistov, pri čemer so trije violinisti zraven izbrali še odgovor c. 5 violinistov je izbralo prosti odgovor (č), pri čemer so navedli, da violine kupujejo preko poznanstev, kolegov, na dražbah in na sejnih goslarjev. Poleg prostega odgovora so trije violinisti izbrali še odgovor c. Dva anketiranca se za vprašanje nista opredelila.

Vprašanje št. 14: Kje ste do sedaj največkrat kupili violino?

Anketirani so imeli na voljo dva odgovora: a – v Sloveniji in b – v tujini. Največ violinistov se odloča za nakup violine v tujini (82%), nekaj pa jih violine nabavlja tudi v Sloveniji (18%). Zaradi dveh nedefiniranih odgovorov analiza pri tem vprašanju temelji na 61 odgovorih.

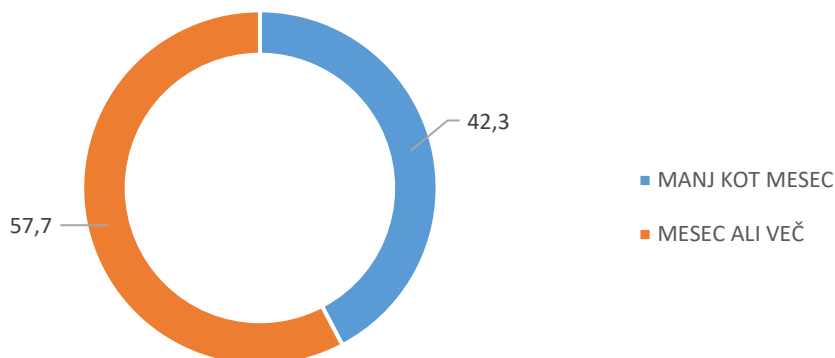

Graf št. 12: Kje ste do sedaj največkrat kupili violino?

Vprašanje št. 15: Koliko časa preizkušate violino, preden se odločite za nakup?

Podan je bil odprti odgovor, violinisti so sami navedli, kako dolgo preizkušajo posamezno violino pred nakupom. Njihovi odgovori so raznovrstni, nekateri violino preizkušajo samo en teden, nekateri pa tudi do enega leta. Gledano v odstotkih, se največ violinistov odloči za nakup

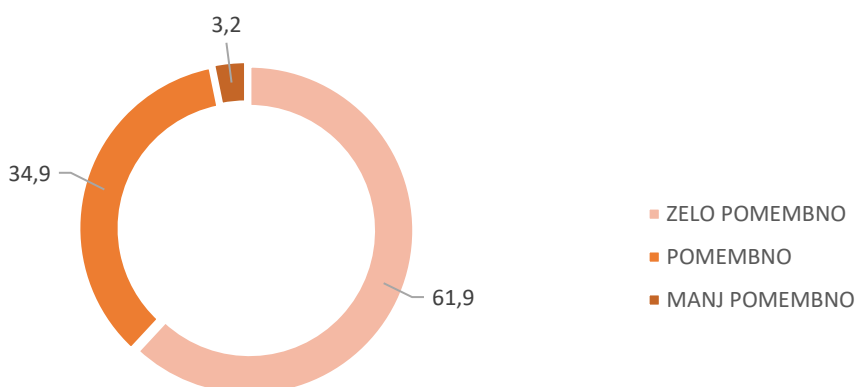
nove violine po preizkusni dobi enega meseca ali več (57,7%). Zaradi enajstih nedefiniranih odgovorov analiza pri tem vprašanju temelji na 52 odgovorih.

Graf št. 13: Kako dolgo preizkušate violino, preden se odločite za nakup?

Vprašanje št. 16: Kako pomembno se vam zdi redno vzdrževanje vaše violine?

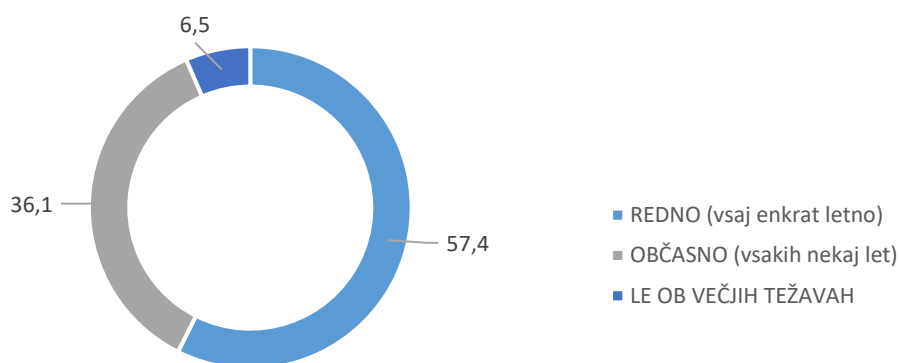
Anketirani so lahko pri vprašanju izbirali med štirimi odgovori (a, b, c, č). Po pričakovanjih je največ violinistov izbralo odgovor a (61,9%), kar pomeni, da se jim zdi redno vzdrževanje njihovega inštrumenta zelo pomembno. Tudi odgovor b (34,9%) je izbralo kar nekaj violinistov, tem se vzdrževanje zdi pomembno, samo dva anketiranca pa sta se opredelila za odgovor c (3,2%) – manj pomembno.

Graf št.14: Kako pomembno se vam zdi redno vzdrževanje vaše violine?

Vprašanje št. 17: Kako pogosto servisirate ali predlagate prilagoditve vaše violine pri goslarskih mojstrih ali drugih strokovnjakih?

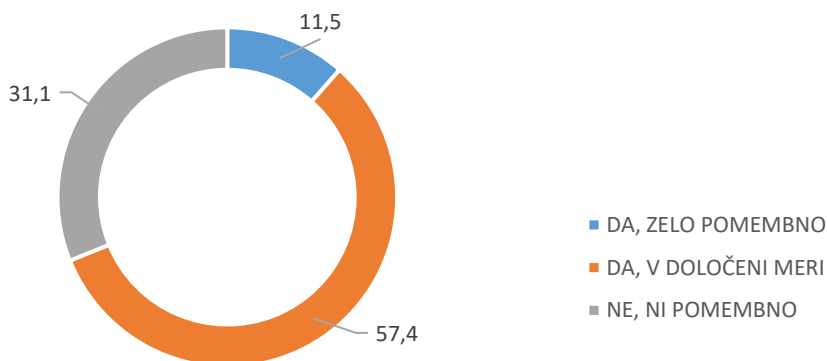
Anketirani so lahko pri vprašanju izbirali med šestimi odgovori (a, b, c, č, d, e), pri čemer je bil odgovor e prosti odgovor. Največ violinistov servisira svojo violino vsaj enkrat letno, najpogostejši odgovor je bil torej odgovor a (57,4%). Ostali so se opredelili samo še za odgovora b (36,1%) in c (6,5%). Zaradi dveh nedefiniranih odgovorov analiza pri tem vprašanju temelji na 61 odgovorih.

Graf št. 15: Kako pogosto servisirate ali predlagate prilagoditve vaše violine?

Vprašanje št. 18: Ali se vam zdi pomembno, da je goslarski mojster, pri katerem ste ali bi kupili violino, prepoznaven in ima ugled v glasbeni skupnosti?

Anketirani so lahko pri vprašanju izbirali med štirimi odgovori (a, b, c, č), pri čemer je bil odgovor č odprti odgovor. Največ violinistov se je strinjalo z odgovorom b (57,4%) – »Da, v določeni meri«. Ostali violinisti so se opredelili za odgovora c (31,1%) in a (11,5%). Zaradi dveh nedefiniranih odgovorov analiza pri tem vprašanju temelji na 61 odgovorih.

Graf št. 16: Ali se vam zdi pomembno, da je goslarski mojster, pri katerem ste ali bi kupili violino, prepoznaven in ima ugled v glasbeni skupnosti?

5.2. Izsledki ankete profesionalnih violinistov

Zbrani podatki kažejo, da 63 anketiranih violinistov štirih profesionalnih orkestrrov v povprečju igra violino 36 let. Violinisti z najkrajšo dobo igranja igrajo violino 20 let, violinist z najvišjo dobo igranja pa 54. Dodajam pojasnilo, da posamezni violinist, ki pristopa na avdicije za omenjene orkestre predhodno opravi najmanj 17 let študija inštrumenta na različnih izobraževalnih ravneh. V veliko primerih preteče še vrsto dodatnih let, da dosežejo mojstrstvo, s katerim opravijo zahtevno avdicijo za zaposlitev.

Posamezni violinist v svoji glasbeni karieri zamenja v povprečju 5 violin. V času odgovarjanja na anketo anketiranci posedujejo povprečno dve violini. Večina anketiranih se za nakup nove violine nameni k izdelovalcem oziroma goslarjem. Violinisti nadalje menijo, da je povečini pomembno oz. zelo pomembno izbiranje violine, prilagojene za specifično izvajanje (solistično, komorno, orkestralno, itd.). Kljub temu na vprašanje, če se poslužujejo menjave violine za različne glasbene namene, odgovarjajo povečini negativno. Slednje je razumljivo, saj je njihovo delo osredinjeno na orkestrsko izvajanje. Ko izbirajo novo violino, violinisti pri inštrumentu najbolj cenijo raznolikost in prilagodljivost zvoka.

V zvezi z zvokom največ anketirancev izraža težnjo po uravnoteženosti in enakovredni kakovosti zvoka v vseh registrih, v enakovrednem deležu sledita težnja po bogati in raznoliki zvočni barvi ter težnja po občutljivosti in odzivnosti violine. Najmanjši del anketirancev je izrazil težnjo po širokem izraznem spektru dinamike in dobrem nadzoru nad njo. Veliki večini violinistov se zdi manj pomembno, da je violina narejena po naročilu ali po meri. Zanimivo dejstvo pa je, da 13 anketirancev od 63 meni, da je slednje zelo pomembno. Vsi ti igrajo violino od 37 do 47 let, kar priča o dolgoletnih izkušnjah in želji po popolnoma prilagojeni violini. Cena pri nakupu violine seveda igra veliko vlogo. Večji del anketirancev se ob nakupu ne osredotoča na zgodovino inštrumenta in njegov estetski vidik. Preden violinisti v inštrument popolnoma zaupajo, ga v večini preizkušajo 1 mesec ali več. Le redki pa se na violino privadijo že po tednu ali dveh, morda tudi manj.

Večini anketirancev je cena pomemben oz. zelo pomemben dejavnik, ki odloča o nakupu. Anketiranci inštrumente nabavljajo povečini pri goslarskih mojstrih, in sicer v velikem deležu na tujem. 11 od 63 violinistov nabavlja inštrument v Sloveniji. Anketiranci izražajo, da je redno

vzdrževanje violine pomembno oziroma zelo pomembno, servisiranja in prilagajanja inštrumenta pri goslarskih mojstrih se poslužujejo vsaj enkrat letno.

Več kot dve tretjini violinistov je izrazilo, da je pomembno, da je goslarski mojster, pri katerem so ali bi kupili violino, prepoznaven in ima ugled v glasbeni skupnosti.

6. ZAKLJUČEK

Z opravljeno raziskovalno nalogo sem potrdila večino raziskovalnih domnev in dosegla cilje, ki sem si jih zadala ob začetku izdelave.

Potrjujem naslednje domneve v zvezi z odločanjem profesionalnih violinistov za nakup inštrumenta:

- profesionalni violinisti pred nakupom izbrano violino preizkušajo vsaj 1 teden;
- violino največkrat kupijo od individualnih izdelovalcev oziroma goslarjev;
- za profesionalnega violinista sta pri nabavi violini najpomembnejša dva vidika – zvok in kakovost igranja;
- zgodovina inštrumenta in estetski vidik sta pri nabavi violine manj pomembna.

Izsledki v raziskovalni nalogi nas vodijo tudi do spoznanj, da profesionalni violinisti v svoji karieri zamenjajo približno 5 inštrumentov, posedujejo pa 2. Nabavljajo jih predvsem pri goslarskih mojstrih v tujini in nekaj doma, in sicer po tem, ko so jih preizkušali mesec dni ali več. Najpomembnejši in odločilni dejavnik je vsekakor zvok – njegova uravnoteženost in enakovredna kakovost v vseh registrih.

Po obisku goslarskega mojstra Pavla Skaze in po opravljenem intervjuju z njim lahko potrdim domnevo, da že zelo majhna napaka pri izdelavi violine dokončno prekine proces izdelave.

Domnevo, da goslarski mojster izdelava v povprečju 20 violin na leto je potrebno ovreči. V delavnici mojstra Skaze izpod njegovih rok namreč v povprečju nastane 7 violin na leto.

Pavel Skaza me je podrobno seznanil s postopkom nastajanja ročno izdelane violine za profesionalno rabo. Izdelava violine je precizen in dolgotrajen proces, ki ga Pavel Skaza opravlja z neizmerno strastjo.

Zaključim lahko, da sem z raziskavo dosegla zelene cilje naloge, le-ta pa mi je odprla tudi nova obzorja na obravnavanem področju. Menim, da mi bo kot violinistki v bodoče koristila in upam, da sem z njo dosledno predstavila goslarstvo kot zelo zahtevno in specifično dejavnost, ki nam že stoletja daje te čudovite inštrumente. Kot je povedal gospod Skaza: »Violina ni žemlja, ki jo kupiš danes in poješ jutri.«

Menim, da bi lahko raziskavo v bodoče razširila, in sicer podobno anketo opravila tudi na višji ravni, kot na primer z violinisti Dunajskih simfonikov. Slednje rezultate bi primerjala z že pridobljenimi in analiziranimi. V prihodnje si bi v raziskavo želela vključiti tudi mnenja drugih profesionalnih violinistov, morda profesorjev ali celo solistov. Spletno anketo s profesorji violine v Sloveniji pa sem kot zanimivost in za primerjavo sicer že opravila.

DRUŽBENA ODGOVORNOST, TRAJNOST, NAPREDEK

Pri izbrani temi raziskovalne naloge družbeno odgovornost dojemam kot velik dejavnik na človeka in naravo. Tako z vidika ohranjanja znanja ročnih del in kulturne dediščine, kot vpliva glasbe na človeka.

Izdelava violin, kot je na intervjuju prikazal gospod Skaza, je proces, ki poteka popolnoma ročno, z uporabo naravnih materialov, brez industrijskih izpustov v okolje, končni izdelki pa so neprecenljivi, trajni in ne povzročajo odpada.

Samo poslušanje glasbe in igranje na inštrumente ima dokazane pozitivne vplive na zdravje ljudi. Glasba namreč zmanjšuje stres, izboljša spanec, zmanjšuje depresijo, povečuje srečo ter izboljšuje psiho fizične zmogljivosti.

Glasba v smislu izvajanja povezuje ljudi v skupine (orkestri, glasbene skupine, zbori...), prav tako pa nas kot poslušalce druži v skupine s podobnimi interesi ter vpliva na višjo raven kulturne zavesti.

Želim si in upam, da zaradi naraščanja svetovne masovne proizvodnje dediščina ročne izdelave inštrumentov ne bo utonila v pozabo.

SEZNAMOV VIROV IN LITERATURE

Engelman, L., *Simfoniki RTV Slovenija*, v: Enciklopedija Slovenije, zvezek 11, ur. Voglar, D., Ljubljana: Mladinska knjiga, 1997.

Klemenčič, I., *Slovenska Filharmonija*, v: , v: Enciklopedija Slovenije, zvezek 11, ur. Voglar, D., Ljubljana: Mladinska knjiga, 1997.

Korez Korenčan, D., *Družinske vezi slovenskih glasbenikov*, Ljubljana: Forma 7, 2005.

Michels, U., *Glasbeni atlas*, Ljubljana: DZS, 2002.

Sandys, W., Forster, S. A., *History of the Violin*, v Mineola, New York: Dover Publications, Inc., 2023.

Sivec, J., *Glasbena Matica*, v Enciklopedija Slovenij, zvezek 3, ur. Javornik, M., Ljubljana: Mladinska knjiga, 1989.

Štefanič, T. (ur.), *Goslarstvo na Slovenskem: zbornik ob 110- obletnici rojstva Maksimilijana Skalarja*, Ptuj: Pokrajinski muzej Ptuj – Ormož, 2018.

Veliki splošni leksikon – 1. knjiga, ur. Javornik, M., Ljubljana: Državna založba Slovenije, 1998.

SPLETNI VIRI

<https://www.skaza-violine.com/skaza-violine/>

VIRI SLIKOVNEGA MATERIALA

Slika 1: Zgradba violine (Vir: <https://mmusic-zone.blogspot.com/2012/10/violin-construction-and-tone.html>)

Slika 2: G. Skaza v svoji delavnici. (Foto: Avtorica raziskovalne naloge)

Slika 3: Violine g. Skaze (Foto: avtorica raziskovalne naloge)

Slika 4: Kosi lesa, iz katerih nastane violina (Foto: avtorica raziskovalne naloge)

Slika 5: Ročno delo (Foto: avtorica raziskovalne naloge)

PRILOGE

ANKETNI VPRAŠALNIK

Spoštovani!

Sem [REDACTED]. Že osmo leto obiskujem pouk violine. Violina bo moja najtesnejša spremljevalka tudi v nadaljnjem šolanju in kasnejšem študiju.

V okviru dodatnih šolskih obveznosti sem se lotila izdelave raziskovalne naloge z naslovom »Violina – iz delavnice na oder«. Iskreno vam bom hvaležna za rešen anketni vprašalnik in vaš doprinos k natančnim in verodostojnim izsledkom raziskovalne naloge, s katero se bom skušala uvrstiti na Državno tekmovanje mladih raziskovalcev Slovenije. Ko bo opravljena, vas z veseljem in gotovo seznanim z izsledki in rezultati. HVALA.

1. Koliko let že igrate violino?

2. Koliko violin ste v tem času zamenjali?

3. Koliko violin trenutno posedujete?

4. Kaj je običajno vaš glavni motiv za nakup nove violine? (Razvrstite s števili od 1 – zelo pomembno do 5 – nepomembno.)

___ Tehnične lastnosti inštrumenta.

___ Kakovost zvoka.

___ Estetski vidik.

___ Zgodovinska vrednost inštrumenta.

___ Menjava delovnega mesta ali razvoj v lastni profesionalni karieri.

Drugo (prosim navedite): _____

5. Kako pomembno se vam zdi izbiranje violine, prilagojene za specifično izvajanje - solistično, komorno, orkestralno itd.? (Izberite en odgovor.)

- a) Zelo pomembno.
- b) Pomembno.
- c) Manj pomembno.
- č) Ni pomembno.

6. Kako pogosto se poslužujete menjave violine za različne glasbene namene? (Izberite en odgovor.)

- a) Redno.
- b) Občasno, le kadar je potrebno.
- c) Skoraj nikoli, raje uporabljam en inštrument za vse namene.

7. Kakšen je vaš pristop k iskanju edinstvene zvočne identitete pri izbiri violine? (Izberite en odgovor.)

- a) Aktivno iščem violino z izrazitim zvokom.
- b) Cenim raznolikost in prilagodljivost zvoka.
- c) Bolj kot izrazit in specifičen zvok je zame pomembna kakovost igranja.

8. Izberite, kaj v zvezi z zvokom violine je za vas osebno najpomembnejše? (Izberite en odgovor.)

- a) Bogata in raznolika zvočna barva.
- b) Širok izrazni spekter dinamike in dober nadzor nad njo.
- c) Občutljivost in odzivnost violine nad minimalnimi spremembami v tehniki igranja.
- č) Uravnoteženost zvoka in njegova enakomerna kakovost v vseh registrih.

9. Ali vam je pomembno, da je violina narejena po naročilu ali po meri? (Izberite en odgovor.)

- a) Zelo pomembno, želim si popolnoma prilagojeno violino.
- b) Pomembno, vendar nisem vedno pripravljen/-a čakati na izdelavo po meri.
- c) Manj pomembno, raje izberem med obstoječimi inštrumenti.

10. **Ali se pri izbiri violine osredotočate na zgodovino violine?** (Izberite en odgovor.)

- a) Da, zelo pomembno je, kdo so prejšnji lastniki in kakšna je preteklost inštrumenta.
- b) V določeni meri, vendar ni odločilnega pomena.
- c) Ne, zgodovinski vidiki in lastništvo ne vplivajo na odločitev.

11. **Kako pomembna je cena pri nakupu nove violine?** (Izberite en odgovor.)

- a) Zelo pomembna.
- b) Pomembna.
- c) Manj pomembna.
- č) Ni pomembna.

12. **Kako pomemben se vam zdi estetski vidik oz. izgled violine pri končni odločitvi za nabavo?** (Izberite en odgovor.)

- a) Zelo pomemben.
- b) Pomemben.
- c) Manj pomemben.
- č) Ni pomemben.

13. **Po kateri poti kupujete novo violino?** (Izberete lahko več odgovorov.)

- a) Specializirane prodajalne.
- b) Spletne trgovine.
- c) Individualni izdelovalci/goslarji.
- č) Drugo (prosim navedite): _____

14. **Kje ste do sedaj največkrat kupili violino?** (Izberite en odgovor.)

- a) V Sloveniji.
- b) V tujini.

15. **Koliko časa preizkušate violino, preden se odločite za nakup?**

16. Kako pomembno se vam zdi redno vzdrževanje vaše violine? (Izberite en odgovor.)

- a) Zelo pomembno.
- b) Pomembno.
- c) Manj pomembno.
- č) Ni pomembno.

17. Kako pogosto servisirate ali predlagate prilagoditve vaše violine pri goslarskih mojstrih ali drugih strokovnjakih? (Izberite en odgovor.)

- a) Redno (vsaj enkrat letno).
- b) Občasno (vsakih nekaj let).
- c) Le ob večjih težavah.
- č) Skoraj nikoli.
- d) Nikoli.
- d) Drugo: _____

18. Ali se vam zdi pomembno, da je goslarski mojster, pri katerem ste ali bi kupili violino, prepoznaven in ima ugled v glasbeni skupnosti?

- a) Da, zelo pomembno.
- b) Da, v določeni meri.
- c) Ne, ni pomembno.
- č) Drugo: _____

TABELA ANKETNIH ODGOVOROV

	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.
1.	20	3	1		a	c	b	a	c	c	a	c	č: sejem goslarjev	b	vsaj en mesec	b	b	b
2.	28	5	4		c	c	b	/	/	b	a	b	c	b	min. dva tedna	a	a	a
3.	34	7	2		a	c	b	c	c	b	a	c	c	a	1 teden	b	a	c
4.	39	5	2		a	c	c	c	c	c	b	b	c	/	/	a	a	c
5.	50	2	1		a	c	b	c	c	c	b	c	c	b	1 mesec	c	c	b
1.	50	4	2		a	c	c	č	b	c	a	c	c	a	/	a	a	b
2.	49	10	3		/	/	/	/	/	c	a	b	c	b	1 mesec	a	c	c
3.	22	4	3		a	b	b	č	c	c	b	c	c	b	/	a	a	c
4.	35	2	2		a	b	b	č	c	c	b	b	a, c	b	/	b	c	c
5.	42	7	2		b	b	c	č	c	c	b	b	c	b	/	a	b	b
6.	52	6	2		c	c	c	c	c	/	/	/	/	/	1 mesec	b	c	b
7.	37	6	3		b	c	b	č	c	c	b	č	č: poznanstvo	b	1 teden	b	b	b
8.	42	4	2		č	c	a	č	c	c	b	b	a	b	1 teden	b	b	c
9.	25	5	4		a	b	b	č	c	b	b	c	c	b	Več mesecev	a	a	a
10.	54	18	12		b	a	b	b	c	c	c	c	c	b	/	b	b	b
1.	27	3	1		c	a	b	b	b	b	a	b	c	b	Več mesecev	a	a	b
2.	31	4	2		b	c	b	a	c	c	a	b	c	b	Več mesecev	a	a	b
3.	30	3	1		b	c	b	a	c	c	a	č	c	b	1 mesec	b	a	b
4.	32	3	2		b	c	b	a	c	c	a	č	c	b	/	b	b	b
5.	21	3	1		b	c	b	č	b	c	a	c	c	b	1 mesec	a	a	b
6.	22	5	1		b	a	b	b	b	b	b	b	c	b	2 tedna	b	a	c
7.	38	4	1		č	c	c	b	c	c	b	b	c	b	Več tednov	b	b	b
8.	45	8	3		a	a	b	b	a	b	a	a	c	b	2 meseca	a	a	a
9.	38	6	2		a	a	b	b	a	a	b	a	c	b	Več mesecev	a	b	b
10.	47	7	1		b	a	b	b	a	b	a	a	c	b	1 mesec	a	a	c
11.	21	4	2		c	c	b	č	c	b	a	b	c	b	2 tedna	a	a	b
12.	32	6	1		b	c	b	c	c	c	a	b	c	b	1 teden	a	a	b
13.	45	8	2		a	a	a	b	b	b	b	b	b	b	2 meseca	b	a	b
14.	27	9	2		b	c	b	c	c	c	a	c	c	b	Nekaj tednov	b	b	b
15.	40	5	2		a	a	b	č	c	c	c	b	a	b	10 – 30 dni	a	a	b
16.	26	10	2		b	b	b	a	c	b	b	č	a, c	b	1 mesec	a	a	b
17.	40	5	2		a	b	a	a	c	c	a	č	c	b	1 leto	b	b	b
18.	37	4	2		a	b	b	č	c	c	b	c	c	b	Več mesecev	a	b	b
19.	54	/	2		c	c	a	b	c	c	b	c	c	b	1 teden	a	b	b
20.	20	5	1		a	b	c	c	c	b	a	a	c	b	Več mesecev	a	a	a
21.	47	5	2		b	c	c	č	c	c	c	b	c	b	1 teden	c	b	c
22.	33	4	2		a	b	b	c	c	b	b	c	č: dražba	b	1 mesec	a	a	c
23.	35	3	1		c	c	a	a	c	c	b	a	c	b	Več tednov	a	a	/
24.	29	4	2		b	c	b	a	c	c	b	c	c	a	Pol leta	a	a	b
25.	53	4	1		b	c	b	č	c	b	b	b	c	b	Več mesecev	b	b	b
26.	49	6	1		b	c	b	č	c	b	b	b	c	b	1 mesec	b	b	b
27.	22	5	1		a	c	b	a	c	b	b	c	c	b	/	a	a	b
28.	50	3	1		a	c	c	č	c	c	a	b	c	a	Nekaj dni	a	a	b
1.	45	3	2		b	c	a	č	c	c	b	c	c	b	Vsaj 1 mesec	b	a	c
2.	29	5	1		a	c	b	č	c	b	b	b	a, c	b	1 mesec	a	b	c
3.	39	5	2		b	b	c	a	c	b	b	c	c	a	1 mesec	b	b	b
4.	24	6	3		b	b	a	a	c	b	b	c	c	b	2 tedna	a	a	b
5.	54	4	3		c	c	c	č	c	c	b	c	c	a	/	b	b	c
6.	38	6	3		b	c	b	c	c	c	c	c	c	a	2 meseca	a	a	c
7.	30	3	2		b	b	b	/	c	b	b	c	c	a	Nekaj dni	b	a	c
8.	37	4	2		b	c	b	č	a	b	b	b	c	b	1 – 2 tedna	a	b	b
9.	33	2	1		a	b	b	č	c	c	b	c	c	b	1 – 2 tedna	a	a	a
10.	42	5	1		b	c	b	c	a	b	a	c	c, č: kolegi	a	/	a	/	/
11.	28	9	1		c	c	b	č	c	c	b	č	c	b	1 teden	a	a	c
12.	40	8	2		b	c	c	c	c	c	a	c	a	b	Odvisno od nakupa	a	a	b
13.	37	10	0		č	c	/	/	c	b	a	c	c	b	2 – 12 mesecev	a	/	b
14.	23	5	3		a	b	b	b	b	b	a	b	/	a	Vsaj 1 mesec	a	a	a
15.	34	16	1		č	b	a	a	c	b	č	c	c	b	Nekaj tednov	b	a	c
16.	39	6	1		a	c	b	c	c	b	a	b	c	b	/	a	a	a
17.	45	5	2		a	c	b	č	c	b	a	b	c	b	1 mesec	b	b	b
18.	24	6	2		c	b	b	a	/	b	a		c	a	6 – 12 mesecev	a	a	b
19.	47	6	1		b	c	b	c	c	c	a	c	c, č: kolegi	b	1 mesec	a	b	c
20.	35	3	1		a	c	c	č	c	c	b	c	c	b	1 teden	a	b	c

TRANSKRIPCIJA INTERVJUJA Z GOSLARSKIM MOJSTROM PAVLOM SKAZO

I: Kako dolgo obratuje vaše goslarstvo?

S: Sedaj teče že 23. leto, zgodba o mojem začetku izdelovanja pa je prav zanimiva. Kot mlad sem v Mariboru v glasbeni šoli igral pozavno, po izobrazbi sem pa električar. Kasneje, ko sem bil kot hišnik zaposlen v glasbeni šoli v Slovenskih Konjicah, mi je učitelj violine, Zmago Barin Turica, nekega dne prinesel knjigo dr. Franja Kresnika o izdelovanju violin in rekel, da bi jaz to lahko poskusil. Samo mislil sem si svoje in knjigo iz vljudnosti vzel. Ko pa sem enkrat doma iz radovednosti začel listati, sem videl skico o delovanju godal in takoj mi je bilo vse jasno. Naslednji dan sem iz knjige že prerisoval skico, naslednji teden pa začel pripravljati delavnico za izdelovanje. Počasi sem si začel tudi pridobivati les in ostale materiale, pri tem mi je pomagal bratranec. Ko me je učitelj, od katerega sem dobil knjigo, naslednjič vprašal, ali sem že uspel kaj pogledati, sem samo odvrnil, da je knjiga zanimiva. Povedal je, da če želim izvedeti več, pozna v Varaždinu mojstra izdelovanja Vladimirja Proskurnjaka. Rekel sem, da bi bilo zanimivo izvedeti več, zato sva odšla v Varaždin. Čez nekaj dni sem že izdeloval polže. Vladimir mi ni nikoli dajal natančnih in neposrednih navodil, samo povedal je, kaj naj naredim in ko sem prosil za njegovo mnenje o mojem izdelku, je samo odgovoril, da še nisem tam, naj delam dalje. Leta 2005 sem že začel hoditi po tekmovanjih goslarjev. Skupno sem bil štiri krat v Mittenwaldu, enkrat pa v Poznanju in v Cremoni.

M: Torej ste se do leta 2005 priučili izdelovanja violin, ki so bile pripravljene za tekmovanja?

S: Da, bil sem precej korajžen. Prvič sem na tekmovanje odšel s svojo trinajsto violino, ki je sicer hitro izpadla iz tekmovanja, kar je smiselno, saj sem bil še začetnik, je pa bila violina tonsko zelo dobra. Če se pa vrnem k mojstrom, pri katerih sem se učil, pa sem bil kasneje tudi v Zagrebu pri Ivanu Zanjku, tam sem bil le nekajkrat, kasneje še v Nemčiji in Švici, še do tri leta nazaj sem pa hodil tudi v Cremono. Tukaj pa je moja prva violina iz tekmovanja v Cremoni (pokaže na sliko iz kataloga). Moj cilj je bil predvsem, da pridem v ta katalog. Od tristo šestdesetih iz tistega leta nas je v katalogu dvesto, sicer pa tekmujejo goslarji iz celega sveta. Jaz sem od leta 2021 upokojen, zato na tekmovanja več ne morem, je pa goslarstvo prevzela hči. Do sedaj je izdelala že dve violini, ti sta bili izdelani z mojo pomočjo, dela pa tretjo, kjer ne bom več pomagal.

M: Pa četudi ne greste več v Cremono in na ostala tekmovanja, ostaja zanimanje za vaše violine enako?

S: Da, je pa res, da sem večino let veliko manj pozornosti posvečal promociji. Grem pa naslednje leto vseeno v Cremono in sicer na sejem, kjer lahko predstavim nekaj violin.

I: Koliko violin pa sicer v povprečju izdelate ne leto?

S: Največ sem jih naredil v času epidemije, sedem v letu in pol, v povprečju pa porabim dva meseca za dve, ki sta še surovi, torej v stopnji pred lakiranjem. Lakiram en mesec, nekje deset minut na dan, violina pa dobi štiriindvajset nanosov, manj kot je dni v mesecu, zaradi luninih men. Sprva, ko še nisem vedel za to, sem mislil, da se mi je pokvaril lak, zato sem ga zlil vstran, kasneje pa sem bil na tečaju v Mariazellu, kjer je ob pogovoru nanoslo na to temo, rekli so, da med polno luno ni mogoče lakirati in sprva jim nisem verjel. Ko sem prišel domov, sem sam preizkusil, ali drži in ugotovil, da približno dva do tri dni pred in po polni luni violine ne morem lakirati, saj se lak strdi. Sicer pa lak mešam na bazi etanola, recepte sem dobil od znanca.

I: Kakšen je postopek izdelave?

S: Violina nastane iz treh kosov lesa (pokaže na les). Eden za pokrov, drugi za dno in tretji za vrat. Najpogosteje uporabljam smreko in javor, pomembno pa je, da je les odležan in sicer najmanj deset let, drugače se ob oblikovanju krivi. Izdelujem po modelih starih italijanskih mojstrov, imam jih osem, nikakor pa ne morem nikjer dobiti modela Amatijeve violine. Na model najprej prilepim majhne kose smrekovega lesa, nato pa nanje v liniji oboda prilepim javorjeve letvice, široke od 1 – 1,2 milimetra. Les krivim tako, da ga najprej namočim v vodo in nato oblikujem s pomočjo grelca. Vse to se lepi s klejem, lepilom živalskega izvora. Včasih so ga kuhali iz govejih parkljev, danes se največkrat kuha iz svinjskih ščetin. Kuha se vedno v posodici nad vodo. Za eno violino ga ne porabim prav veliko. Za tem, ko pa je model že oblečen v obod, pa vzamem javor za dno. Nato ga obrežem ob modelu in že imam debelejšo obliko violine. Z majhnimi obliči izravnam sledi od dlet in postrgam ploskev, da pridem do želene debeline. Dno nato prilepim na model z obodom in počakam vsaj en dan. Za tem odstranim model in enak postopek ponovim še na pokrovu, le da pri tem na notranjo stran prideta še dušica in rebro, da je pokrov ojačan in da vibracije debelejših strun ne preglasijo tanjših. Pokrov nato prilepim k ostalemu in se lotim izdelave vratu. Tudi ta je najprej samo kos lesa, ki ga najprej izrežem in si pri oblikovanju pomagam s šablono in dleti.

M: Ali menite, da je najtežji del pri oblikovanju vratu doseči obliko polža?

S: Niti ne, morda tako izgleda, pa ni. V vrat nato še izvrtam luknje za vijake in nanj prilepim ubiralko iz ebenovine.

M: Kje pa dobivate ebenovino?

S: Kupujem jo od Indijca. Je pa ubiralka večinoma iz vej ebenovca, saj imajo pri drevesu te črno barvo. Tukaj pa imam en primer ubiralke iz ebenovine iz debla (pokaže ubiralko), ki pa ni popolnoma črna, ima svetlejša lise, kar je, če mene vprašate še toliko bolj simpatično. Ko pa sem enkrat na stopnji, ko imam vse sestavne dele zlepljene skupaj, je violina pripravljena na lakiranje.

M: Kje pa dobivate žimo za loke?

S: Kupujem jo v Nemčiji. Tudi sam sem pa že izdelal štiri loke za violino in dva za violončelo.

I: Kakšno pa je povpraševanje za vaše violine? Jih po večini kupujejo samo Slovenci ali tudi tujci?

S: Vsekakor je nekaj kupcev tudi iz tujine, k temu pripomorejo tudi naši študentje v tujini, informacije se hitro razširijo. Moj cilj pa sicer ni v prodaji, uživam namreč v tem, kar počnem. Sicer violine tudi izposojam.

I: Kako občutite konkurenco?

S: Nikoli nisem imel nič proti konkurenci, če pa je bila le ta zdrava. Če me kdo vpraša kaj o mojem načinu izdelovanja, bom povedal, kar vem, saj na to ne gledam kot na nekaj, kar sem si izmislil sam. Ko pa pride do moje skrivnosti, pa je ne izdam.

I: Kaj je po vašem mnenju to, kar lahko gre v procesu izdelave najbolj narobe?

S: Najhuje je, če pregloboko zarežem z dletom, ali da mi kaj počni. Sicer lahko to zalepim, vendar se napaka širi do konca in končni izdelek nikoli ne bo tako dober, kot bi lahko bil.

I: Kako se pa pri izdelavi najbolj približate zelenemu zvenu?

S: To je zelo relativno vprašanje, saj ima vsak človek drugačno predstavo o popolnem zvenu. Jaz se samo držim normativov in želim iz izdelka izvleči najboljše.

I: Kakšna je po vašem mnenju prihodnost izdelovanja godal?

S: Morda je moje mnenje nekoliko zastarelo, vendar upam, da bo ročno delo ostalo ročno.

M: Kako pridete do zelene barve inštrumenta?

S: Najboljši pigment dajo orehove lupine (najtemnejše violine). Sicer imajo vse osnovo orehovitih lupin, vendar kasneje po želji redčim z alkoholom, da postane barva svetlejša. Kot barvilo pa uporabljam tudi kocke kostanjevega lesa in pa začimbe, kot sta rdeča paprika in kurkuma. Vsa barvila med seboj tudi mešam. Pravo barvilo iz pred časa pa je bilo iz iztrebkov gosenic, ki pa je sicer kompatibilno z rastlinskimi, ki jih uporabljam, še vedno se dobi, je pa zelo drago. Prvih pet slojev laka je brezbarvnih, potem pa začnem dodajati barvo. Če pa želim mešane barve, pa na določenih mestih z etanolom lak izpiram.

I: Kateri so najpogostejši vzroki za predelavo violin?

S: Največkrat je zvita kobilica, ali pa so uničeni vijaki. Velikokrat je treba komu tudi prilagoditi podbradnik. Se pa zgodi tudi, da violina komu pade na tla, ali pa se razsuši. Če pa se odpre po šivih, to ni poškodba, les živi, dokler ne zgori.

I: Ali nam lahko zaupate kakšno anekdoto, povezano z vašim delom?

S: Dve dekleti, sestri iz Ljubljane sta k meni pred leti prinesli violino, za katero sem še vedno devetindevetdeset odstotno prepričan, da je Amatijev original. Prosili sta me za moje mnenje o violini. Nobena od njiju ni bila violinistka, sta pa jo dobili kot dedinji grofice Lotte Von Baumgarten (Slovenke), takratne najbolj perspektivne violinistke v Glasbeni matici. O violini nista vedeli ničesar, samo to, da sta jo podedovali. S seboj sta jo imeli v novem, cenemem kovčku, originalnega pa s seboj v vreči za smeti. Bil je iz kačjega usnja, v njem pa je bilo potrdilo na A4 listu, ki ga je izdal goslar iz Dunaja, da je v popravilo vzel Lottino violino, za katerega je ta plačala ogromen znesek. Zraven je bilo še eno potrdilo, in sicer od pošte, na katerem je bilo zabeleženo, da je hitra pošta to violino sprejela od Lotte in jo dostavila na Dunaj. Vprašal sem ju, ali sta za mnenje prosili tudi koga drugega, pa sta odvrnili, da je

bila ena od njiju v Gradcu. Povedal sem, da tam ni nikogar takšnega, ki bi se na to spoznal in povedali sta, da naj bi violino prišel pregledati nekdo iz Nemčije. Rekel naj bi, da je violina češki ponaredek, vreden 15.000 € (toliko pa češki ponaredek ni vreden). Viole mu ni prodala, on pa je samo čemerno odvrnil, da če je pa tako, da naj si jo nese domov. Svetoval sem jima, naj jo odneseta na Dunaj, tja pa bodo prišli trije profesionalci, ki ponudijo znesek in izdajo certifikat ali pa violino odkupijo. Povedo pa tudi, da naj se kasneje ne čudiš, če bo violina na dražbi vredna milijon. V violini je bil tudi listek od Amatija, kar sicer ne pove veliko, saj bi lahko bil ponaredek, sem pa od takrat dalje skoraj prepričan, da je violina Amatijev original. Od takrat se več nista javili in še danes ne vem, kje je ta violina.